

“ЧИСТА ПРАВДА”

№ 2
грудень
2013

Суспільно-громадська медична газета Асоціації «СОІК»

ПРОЄКТУ “ЧИСТА ЛІКАРНЯ БЕЗПЕЧНА ДЛЯ ПАЦІЄНТА” 1,5 РОКУ: РЕЗУЛЬТАТИ, ДОСЯГЕННЯ, РЕФЛЕКСІЇ.

Географія проекту

Не помітно пройшло півтора року як асоціація «СОІК» та Асоціація медичних сестер України взяли за «чисту справу». У травні 2012 року, під час конференції у Луцьку, було прийнято рішення розпочати налагодження та стандартизацію чистоти та гігієни по всій Україні. Щоразу, на загальнолікарняних конференціях, доповідачі невтомно наводять факти та шокуючу статистику випадків зараження пацієнтів та персоналу збудником ВЛІ. Однак, цього замало, щоб змінити ситуацію. Саме тому, в Україні проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» став першим практичним кроком на зустріч у боротьбі із захворюваннями, пов'язаними із наданням медичної допомоги.

Крок за кроком, проект почав просуватися по закладах охорони здоров'я країни. Поступово, одна за одною лікарні почали дізнаватися про умови участі у проекті. Спеціалісти асоціації «СОІК» наполегливо та цікаво розповідали на конференціях про нашу «чисту мету» та ідею. Офіційний старт проекту відбувся у м. Жовква. Саме Жовківська ЦРЛ першою пройшла перевірку на відповідність європейським стандартам. У липні 2012 року «СОІК» з гордістю нагородили усі відділення закладу відзнакою чистоти.

Так, протягом 2012-2013 років інформація про асоціацію «СОІК» та впровадження проекту облетіла усі області України. Одна за одною, лікарні поспішали долучитися до проекту і стати кращими. Слідом за цим, покращувалася і санітарно-епідеміологічна ситуація. В результаті гігієнічного аудиту, який проводить спеціаліст асоціації «СОІК», постійно виявляються факти порушення стандартів гігієни у ЗОЗ. Причинами цього є багато чинників, які дуже часто бувають об'єктивними, на які лікарні, найчастіше, не мають впливу. Однак, таких суб'єктивних аспектів як забудькуватість, брак часу, недостатня обізнаність, брак статистичної інформації, недостатнє усвідомлення проблеми можна уникнути. Тому, на допомогу приходить проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта».

Своїми діями асоціація «СОІК» прагне довести вкотре, що робота медичного персоналу є вкрай небезпечною та вимагає спеціально створених умов. Не можна не погодитися із беззаперечною Флоренс Найтінгейл про те, що сестринська справа – це мистецтво. Вона вважала, що таке мистецтво вимагає «організації, практичної та наукової підготовки».

За 2013 рік асоціація «СОІК» здійснила:

- 170 відділень по всій Україні отримали статус «Чиста лікарня безпечна для пацієнта»;
- Розширено географію проекту по усіх областях України;
- Більше ніж у 170-ти відділеннях проведено аудити та сформовано рекомендації (потенційні учасники проекту);
- В цілому, прочитано 560 лекцій в ЗОЗ по всій Україні;
- Спеціалісти асоціації пройшли стажування у тренінговому центрі «Vertor», м. Вертхайм, Німеччина
- Активно брали участь в республіканських, обласних, регіональних конференціях.

Асоціація “СОІК” поцікавилася

День за днем проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» набуває все більшого розголосу, багато закладів охорони здоров'я розуміють необхідність даного проекту і цілі які він в собі несе. Важливо усвідомлювати, що це не є одноразовий захід, коли ЗОЗ оснастили обладнанням гігієни, прибиральним інвентарем і на цьому все закінчилося. Проект «Чиста лікарня» – це постійна боротьба з явищем ВЛІ, навчання та розвиток медперсоналу. В кінцевому результаті, це розвиток культури гігієни суспільства шляхом акцентування уваги на створенні єдиної системи гігієни в медичному закладі.

Також, проект є вагомим аргументом і для пацієнта, котрий сьогодні стає все більш вимогливим та грамотним. Йому важливо бути впевненим, що він не отримає додаткових ускладнень під час надання йому медичної допомоги. Побачивши надпис на входних дверях відділення «Чиста лікарня безпечна для пацієнта», він набуває внутрішньої впевненості та психологічної рівноваги, збільшується кредит довіри пацієнта до лікаря.

Тепер коли пройшов певний час від запуску проекту, асоціація «Служба організації інфекційного контролю» вирішила поцікавитися в адміністрації лікарень якого ефекту та результату за 1,5 року набула наша «чиста справа», чи відбулися якісь зміни в їхньому повсякденні?

Як ми вже зазначали, Жовківська ЦРЛ першими отримали статус. Влітку 2013 року вони успішно пройшли планову перевірку та підтвердили статус. Спеціаліст асоціації «СОІК» Надія Галапац взяла інтерв'ю у головного лікаря ЖЦРЛ Шевців Ігора Євгеновича, завідувача гінекологічним відділенням Горбача Михайла Михайловича та старшої сестри медичної пологового відділення Думич Надії Степанівни. Під час спілкування вона зрозуміла, що покращити життя можна, але для цього треба пробувати і діяти.

СОІК: Чи змінилося щось для лікарні після одержання статусу?

Шевців Ігор Євгенович: Кожен проект, який проводиться, зобов'язує і мобілізує людей. Вони відчують більшу відповідальність. Свого часу ми отримали статус «Лікарня доброзичлива до дитини» і це стало поштовхом до покращення роботи медперсоналу, тепер відзначивши, що наша лікарня «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» ми прямуємо до європейських стандартів. Це є дуже престижно для лікарні, для цілого колективу, особливо, першими в Україні отримати такий статус.

СОІК: Як Ви дізнались про проект?

Шевців Ігор Євгенович: Цікаві і свіжі ідеї завжди приносять заступник головного лікаря з медсестринства Галапац Наталія Богданівна.

СОІК: Як Вам вдалося налагодити гігієну в лікарні на такому рівні?

Шевців Ігор Євгенович: Коли хочеш щось змінити в житті і в роботі завжди є якісь перешкоди. Але, якщо твердо прагнеш досягти мети починаєш думати і знаходиш вирішення проблеми. Проте тут важливе розуміння всього колективу. Наприклад, якщо у відділенні зроблений ремонт, прикріплені всі необхідні диспенсери і дозатори і є обладнання, але немає розумних відповідальних працівників, то воно буде «мертвим».

СОІК: Михайле Михайловичу, що змінилося з отриманням статусу у Вашому відділенні?

Горбач Михайло Михайлович: У медичному закладі вимоги до гігієни завжди були дуже строгі, але колись мило нарізали шматками, щоб воно було індивідуальним. Тепер дотримуватися всіх вимог стало значно легше. Ще у 2000 році, коли ми їздили до Америки по обміну досвідом нам розповідали про техніку миття рук, ми дивувалися, бо вважали, що і так ретельно їх очищаємо. Як виявилось навіть в цій роботі медпрацівника є багато нюансів.

СОІК: Чи звертають пацієнти увагу на табличку на дверях?

Горбач Михайло Михайлович: Не знаю чи звертають увагу на саму відзнаку, але точно знаю, що запитують про оснащення навколо умивальника. Пацієнти бувають різні, дехто обізнаний у нових тенденціях інші ж вважають, що інфекції передаються лише повітряно-краплинним шляхом. Тому нашим завданням також є розширити знання звичайних людей про інфекційну безпеку, особливо в період епідемій.

Думич Надія Степанівна: У пологовому відділенні молодий контингент пацієнтів, тому в нас дуже часто запитують, чим це ми обробляємо руки, що за дозатори прикріплені на стінах. Крім того медичний персонал проводить навчання з молодими мамами по техніці обробки рук.

СОІК: Що саме змінилося для медперсоналу після участі у проекті?

Думич Надія Степанівна: Працівники нашого відділення завжди дуже серйозно ставилися до дотримання санітарно-епідеміологічного режиму, адже ми відповідаємо за життя нового покоління. Тому в нас давно була і двовідерна система і належне забезпечення дезінфікуючими засобами і обладнані місця для обробки рук. Але завдяки проекту ми змогли за державні кошти довести всю систему гігієни до європейського рівня. Перейти на одноразові рушники в закритих диспенсерах, на рідке мило. Сучасна двовідерна система типу «Вермоп» значно полегшує і пришвидшує роботу молодшої медичної сестри. Завдяки проекту ми змогли рутинні моменти нашої роботи зробити простішими та ефективнішими у виконанні.

СОІК: Чи потрібно ще над чимось працювати чи Ви вважаєте, що проект закінчено?

Думич Надія Степанівна: Звичайно удосконалюватися є ще куди. Було б добре, якби державного фінансування вистачало на вчасне оновлення витратних матеріалів і ще б хотілося перейти на професійний прибиральний інвентар для всіх етапів прибирання. Я вважаю, що якраз завдяки статусу «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» про такі сфери роботи керівництво не забуде і при змозі до оснастить всім необхідним.

Спеціаліст СОІК Івануляк Оксана мала гарну нагоду поспілкуватися із головою асоціації медичних сестер Тернопільщини Фаріон Надією Ярославівною. Ось які питання вона задала:

СОІК: Коли Ви дізналися про наш проект?

Фаріон Надія Ярославівна: Поверхнево почула перебуваючи у Львові на конференції (вже не пригадую якій саме) взимку 2011 року, від президента асоціації «Служба організації інфекційного контролю» Ко-

вальського Олега Володимировича. А потім вже більш детально під час проведення V всеукраїнського конкурсу професійної майстерності медичної сестри «Ескулап професіонал».

СОІК: Чи змінилося відношення персоналу до поняття гігієни після одержання статусу?

Фаріон Надія Ярославівна: Персонал нашого закладу («ТОКК психоневрологічна лікарня» м. Тернополя) давно знали і дотримувались наказів МОЗ України про гігієнічну обробку рук, дезінфекцію поверхонь, ВМП, інструментарію, прибирання приміщень тощо. Але дійсно, після отримання статусу працівники почали ще старанніше все виконувати і сумлінно дотримувались даного статусу. Завдяки можливості використання у відділеннях професійної 2-х відерної системи для прибирання «Вермоп» цей процес став легшим і економнішим. Санітарочки економлять і сили, і час, і дезінфікуючі засоби, і воду.

СОІК: Чи траплялося так, що пацієнти надавали значення табличці на входних дверях?

Фаріон Надія Ярославівна: Щоб хтось із відвідувачів чи пацієнтів закладу питав мене за табличку – ні не траплялось. Проте часто чуємо компліменти в сторону працівників закладу про їх професіоналізм, доброзичливість, гарне ставлення і про чистоту лікарні загалом.

СОІК: Особисто для Вас яке значення має статус? Чи це просто табличка на дверях?

Фаріон Надія Ярославівна: Так, має. Мені дуже приємно, що ми отримали статус «Чиста лікарня безпечна для пацієнта», бо на мою думку, дійсно на це заслуговували. Нам дуже повезло, що наш головний лікар завжди прислухається до наших пропозицій, думок і підтримує все нове, що може бути позитивним для лікувальної установи. Тим самим робить сприятливі і комфортні умови для перебування пацієнтів у лікарні.

СОІК: Проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» на сьогоднішній день в Україні – це необхідність, чи гігієна лікарень в Україні на високому рівні?

Фаріон Надія Ярославівна: На жаль, гігієна в більшості закладів охорони здоров'я в Україні далека від високого рівня. Частою причиною є економічна сторона, а інколи свідоме небажання удосконалюватися. Тому потребує доопрацювання. І безперечно проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» є великим кроком вперед.

Подібні запитання ми задали голові Асоціації медичних сестер Рівненщини Романішиній-Лановській Людмилі Костянтинівні. Бесіду вела спеціаліст асоціації «СОІК» Хеленюк Ольга.

СОІК: Як Вам вдалося дізнатися про наш проект?

Людмила Костянтинівна: Про ваш проект дізналась на Всеукраїнській конференції присвяченій Всесвітньому Дню мелічної сестри в 2012 році в Луцьку.

СОІК: Особисто для Вас яке значення має статус? Чи це просто табличка на дверях?

Людмила Костянтинівна: Для мене особисто цей статус говорить про те, що в такому закладі якісно проводиться очищення та дезінфекція об'єктів внутрішнього лікарняного середовища, що молодший медичний персонал пройшов навчання і якісно проводить поточне та генеральне прибирання приміщень. Також, це є свідченням того, що причин, які приводять до виникнення ВЛІ менше, ніж в закладах без такої таблички.

СОІК: Чи змінилося відношення персоналу до поняття гігієни відколи Ваш заклад долучився до проекту?

Людмила Костянтинівна: В кінці 2012 року було проведено аудит стаціонарного відділення, в 2013 році закуплено все необхідне обладнання, проведено навчання персоналу і в червні 2013р отримали статус «Чиста лікарня безпечна для пацієнта». Відношення змінилося, працювати старими методами медичний персонал не хоче, зрозуміли, що швабра і відро – це вже вчорашній день. Так само як і зрозуміли, що можна працювати в максимально комфортних і безпечних умовах праці, відповідно до європейських стандартів

СОІК: Чи траплялося так, що пацієнти надавали значення табличці на вхідних дверях?

Людмила Костянтинівна: Неодноразово наші пацієнти запитували, що це за статус і що це дає для них. Медичний персонал пояснює, що це ряд розроблених заходів направлених на запобігання передачі збудників ВЛІ. Пацієнти залишаються приємно вражені, а деякі постійні наші пацієнти починають цікавитись в інших ЛПЗ чому у них немає. Вважаю, що маючи цей статус кредит довіри до медиків зростає

СОІК: Які пріоритети та поняття Ви вкладаєте у даний проект?

Людмила Костянтинівна: Це, насамперед, тісна співпраця фахівців «СОІК» з головними медичними сестрами, професійне навчання персоналу з питань інфекційного контролю, це професійний підбір сучасних дезінфікуючих засобів, це просто гарні друзі...

СОІК: Проект “Чиста лікарня безпечна для пацієнта” на сьогоднішній день в Україні - це необхідність, чи гігієна лікарень в Україні на високому рівні?

Людмила Костянтинівна: Я вважаю, що дотримання стандартів чистоти та гігієни – це вже є необхідність, яка має проводитись на високому рівні у всіх лікарнях України.

Про своє відношення до проекту «Чиста лікарня безпечна для пацієнта», розповіла головний лікар Дніпропетровського обласного перинатального центру Падалко Людмила Іванівна. Бесіду проводив спеціаліст асоціації «СОІК» Махотін Дмитро.

СОІК: Як інформація про проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» потрапила до Вашого закладу?

Падалко Людмила Іванівна: На конференції медичних сестер менеджер компанії «Лізоформ Медікал» повідомила, що в Україні активно функціонує асоціація «Служба організації інфекційного контролю» і запропонувала допомогу асоціації Перинатальному центру. Відразу по тому, влітку 2013 року, спеціаліст асоціації приїхала на зустріч та розповіла про умови проекту, етапи і завдання. Якщо хочеш мати об'єктивну оцінку про епідеміологічний режим в закладі, то враження фахівців асоціації «Служба організації інфекційного контролю», які провели гігієнічний аудит в усіх відділеннях Перинатального центру, для мене, як керівника, має велике значення.

СОІК: Як проходило вручення і чи корисним було для Вас отримання статусу «Чиста лікарня безпечна для пацієнта»?

Падалко Людмила Іванівна: Я пам'ятаю, ми зібрали засідання колективу, де спеціаліст асоціації «Служба організації інфекційного контролю» після проведення гігієнічного аудиту, повідомила про присвоєння 8-ми відділенням нашого Перинатального центру статусу «Чиста лікарня безпечна для пацієнта». Ми завжди дуже принципові до заходів гігієни у нашому медичному закладі і прагнемо не відрізнятись від європейського рівня. Подібні проекти завжди мобілізують людей і покращують роботу усього персоналу. Це дуже престижно для нашого закладу!

СОІК: Чи змінилося щось у закладі після одержання статусу «Чиста лікарня безпечна для пацієнта»?

Падалко Людмила Іванівна: Ми завжди дотримуємося усіх наказів МОЗ України, а також співпраця з фахівцями «СОІК» нам у цьому допомагає.

У розмові також брала участь головна медична сестра Перинатального центру – Горбач Ірина Іванівна.

СОІК: Ірина Іванівна чи були випадки, коли пацієнти запитували що означає надпис на голубій табличці на вхідних дверях?

Горбач Ірина Іванівна: Здебільшого, майбутнім мамам дуже важливий комфорт, вони рідко думають про обладнання та рівень підготовки фахівців. Їм би доброзичливу атмосферу. Статус «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» ще більше заспокоює мам. Але, по-перше, це відзнака, яка дійсно гарантує чистоту у відділенні на 100%.

СОІК: На Вашу думку, чи всі заклади охорони здоров'я в Україні повинні мати таку відзнаку?

Горбач Ірина Іванівна: Я вважаю, забезпечення санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму повинно бути на високому рівні у всіх лікувальних установах України!

Не так давно КУ «Міська клінічна лікарня екстреної та швидкої медичної допомоги м. Запоріжжя», а саме, урологічне відділення, стали учасниками програми «Чиста лікарня безпечна для пацієнта». Нам вдалося поспілкуватися із головною медсестрою Антонюк Любові Фоківни. Ось так вона коментує останні події у її закладі:

«Про ваш проект дізналася влітку цього року. Відношення персоналу урологічного відділення щодо питання гігієни завжди було і залишається першочерговим. Однак, після отримання відзнаки, колектив почав ще старанніше відноситися до питань санітарно-гігієнічного режиму. Отримавши статус, ми почали гордитися нашим відділенням. Голуба табличка на вхідних дверях – це не просто табличка, це найвища оцінка для усього нашого колективу, за що, власне, ми і горді. Багато відвідувачів, котрі стають пацієнтами урологічного відділення, часто звертають увагу на надпис на дверях. І після кількадечного перебування у відділенні вони розуміють та відмічають дійсно високий рівень нашого відділення як в професійному відношенні так і в плані чистоти, затишку та комфорту. Проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» на сьогодніш-

ній день в Україні – це необхідність, так як гігієна лікарні стає на найвищому рівні.

Від себе хочеться додати, що після отримання статусу одним відділенням, інші намагаються бути кращими, і на майбутнє, доопрацювавши усі помилки, долучаться до проекту. Відтоді, як урологічне відділення отримало статус, по місту швидко поширилась інформація про проект. І зараз постійно надходять дзвінки як від державних структур, так і від приватних».

Також, свій позитивний коментар залишила головна медсестра КЗ «Черкаська обласна дитяча лікарня» Желевська Ірина:

«Даний проект кардинально змінив відношення персоналу до поняття гігієни, тому що це не тільки висока оцінка фахівцями лікарні, а й значна відповідальність медичного персоналу в першу чергу перед собою та пацієнтами, а також самих пацієнтів, для яких створені відповідні умови з метою забезпечення високої якості надання медичної допомоги.

У лікарні пацієнти звертають увагу на зазначені таблички та підтверджують, що дійсно дана лікарня є чистою та безпечною для пацієнта.

Статус «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» – це престижно. Ця нагорода, перш за все, оцінка та довіра наших громадян і наших пацієнтів. В нашому закладі всі відділення отримали це почесне звання, тобто, вся лікарня вважається чистою. Завдяки проекту заклад отримує чітко налагоджену систему гігієни. Підготовлений практично та обізнаний теоретично персонал – високий критерій довіри до лікарні.

У лікарні кажуть: таких високих стандартів чистоти дотримуються завдяки сучасному обладнанню та сумлінному персоналу.

Заклад обладнаний системою для гігієнічної та хірургічної обробки рук, забезпечений достатньою кількістю антисептичними та миючими засобами для рук, засобами для дезінфекції поверхонь. Також, впроваджене сучасне двовідерне прибирання, що допомагає уникнути розповсюдженню інфекцій, дає можливість економити бюджетні кошти закладу та полегшити працю молодших медичних сестер.

Завдяки проекту – заклад керується новітніми, сучасними принципами в організації санітарно-епідеміологічного режиму. Основна місія – збереження здоров'я персоналу та пацієнтів закладу. Один із унікальних сучасних медичних пристроїв, який дбає про безпеку пацієнта є деструктор. За його допомогою знезаражуються використані медичні голки, а потім подрібнюються. Відтак, після такої «переробки» усі ризики мінімізуються. Посилено роботу із забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя лікарні. У закладі затверджено схему управління санітарно-епідеміологічним режимом, створенні безпечні умови для перебування пацієнта у закладі.

Проект «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» на сьогоднішній день в Україні – це необхідність забезпечення високого рівня гігієни в лікувальних установах, профілактика професійного захворювання медичного персоналу, запобігання розповсюдженню внутрішньо лікарняних інфекцій, а також економія коштів, за рахунок розроблених методичних рекомендацій на лікарню».

НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ «ЧИСТА ЛІКАРНЯ БЕЗПЕЧНА ДЛЯ ПАЦІЄНТА» В ІНФЕКЦІЙНИХ ТА ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ЗАКЛАДАХ.

При наданні медичної допомоги хворим на інфекційні захворювання або з підозрою на них персонал має постійний безпосередній контакт з хворими, предметами догляду, речами і заразним матеріалом, наражаючись на небезпеку зараження різними шляхами: через їжу, повітря, воду, руки, зовнішні покриви тіла, через членистоногих, гризунів та ін.

Небезпека зараження поширюється також на членів сімей, осіб, що проживають з ними. Саме для запобігання небезпеці зараження персоналу та зазначеного кола осіб потрібно дотримуватися загальноприйнятих правил, стандартів та норм.

Проєктом «Чиста лікарня безпечна для пацієнта» обґрунтовано та інтегровано базові та основні аспекти організації гігієнічної моделі закладу.

Після того, як спеціалістом асоціації «СОІК» буде здійснено аудит у відділеннях, лікарня отримує рекомендацію. В документі буде проаналізовано гігієнічний план закладу та вказано місця для доопрацювання.

Отримання статусу "Чиста лікарня безпечна для пацієнта"

Стандартизація гігієнічної безпеки

Довіра та безпека пацієнта

ЗАВДАННЯ ТА ЕТАПИ ПРОЄКТУ

Слід дотримуватися наступних правил:

- Особи, які стикаються з інфікованим матеріалом (працівники прозекторських, бактеріологічних лабораторій і віваріїв, зубні лікарі, лікарі-ларингологи, в перев'язочних, операційних, стерилізаційних, при роботі з антибіотиками, в мікробіологічних лабораторіях, при проведенні спеціальних досліджень.) зобов'язані носити маски;
- Усі роботи, пов'язані з можливістю забруднення рук харкотинням або іншими виділеннями хворих повинні виконуватися в гумових рукавичках
- Персонал (санітарки, буфетниці) зобов'язані надягати прогумований фартух при збиранні брудного посуду в палатах або столовій, а також під час миття посуду.
- Дезінфектори під час перебування в брудній половині приміщення дезкамери повинні надягати халат, косинку, прогумований фартух, рукавиці, респиратори, окуляри та калози.
- Зміна халатів, шапочок (косинок) проводиться 2 рази на тиждень, костюмів (платтів) - 2 рази на місяць. При забрудненні мокротою (харкотинням) або іншими виділеннями хворих спецодяг замінюється негайно.

Обслуговуючому персоналу забороняється:

- сидіти на ліжку хворих;
- з'являтися у відділенні без спецодягу;
- виходити у спецодязі за межі відділення або надягати верхній одяг на спецодяг, або вносити спецодяг додому з будь-якою метою;
- з'являтися у спецодязі в столовій або буфеті;
- користуватися туалетом, призначеним для хворих посудом та іншими речами, що є в користуванні хворих;
- приймати їжу в палатах, коридорах і лабораторіях;
- вживати харчові продукти та залишки харчів від хворих;
- палити в палатах, коридорах і лабораторіях.

Гігієнічна модель:

1. Наявність дозуючих пристроїв та засобів для якісної гігієнічної обробки рук милом та антисептичним засобом;
2. Наявність сучасних ефективних дезінфікуючих засобів;
3. Наявність ємкостей для знезараження ВМП;
4. Наявність двовідерної системи для проведення якісного поточного та генерального прибирання